

PRAWO DWUNASTU TABLIC **(Leges Duodecim Tabularum)**

tłumaczenie: www.zrodla.historyczne.prv.pl

mail: historian@z.pl

MMIII®

T A B L I C A I

1. Jeśli ktokolwiek pozwie człowieka przed sąd, ten zobowiązany jest stawić się. Jeśli pozwany uchyla się, niech pozywający przywoła widzów na świadków i niech przyprowadzi go siłą.

2. Jeśli on uchyla się, albo ucieka, niech pozywający nałoży na niego ręce.

3. Jeśli zawadą jest choroba, albo starość, niech pozywający dostarczy zaprzęg. Nie musi on dostarczać powozu krytego z siennikiem, chyba, że on zechce.

4. Niechaj obrońca gospodarza będzie gospodarzem. Niech dla każdego z proletariuszy obrońcą będzie jego opiekun.

6 – 9. Gdy strony procesujące się osiągną *consensus* przez ugodę, niechaj sąd to ogłosi. Jeśli nie osiągną ugody, niechaj każdy świadczy w swojej sprawie w *comitium* na forum przed południem. Następnie ma się pozwolić im omawiać sprawę razem, w obecności ich obydwu. Po południu, w przypadku, gdyby któraś ze stron nie zdołała się stawić, niechaj sędzia ogłosi werdykt z korzyścią dla strony obecnej. Jeśli zaś obaj są obecni, rozprawa może trwać dalej, jednak nie dłużej niż do zachodu słońca.

T A B L I C A II

2. Ten, którego świadek nie stawił się, może go wzywać przez głośne okrzyki pod jego domem co trzeci dzień.

T A B L I C A III

1. Ten, który przyznał się do zadłużenia, albo też ten, przeciw któremu ogłoszono orzeczenie, będzie miał trzydzieści dni na zapłatę. Po tym terminie

można przymusowo zniewolić jego osobę. Wierzyciel może przyprowadzić go przed trybunał sędziowski. Jeśli człek ten nie zapłaci wysokości orzeczenia, lub ktoś, w obecności sędziego nie zainterweniuje na jego korzyść jako jego obrońca, wierzyciel w takim razie zabierze go do swego domu, gdzie zamknie go w składziku, bądź skuje w kajdany. Wierzyciel ma obowiązek skucia go kajdanami o wadze nie mniejszej niż piętnaście funtów, lub większej, jeśli taka jego wola. Jeśli więzień zechce, może zaopatrzyć się we własne zapasy jedzenia. Jeśli nie, wierzyciel musi zapewnić mu funt mięsa dziennie, jeśli zechce, może dać mu więcej.

2. Trzeciego dnia targowego niech wolno im będzie podzielić między siebie jego mienie. Jeśli któryś weźmie więcej lub mniej, niż mu przypada, nie będzie w tym żadnej zbrodni.

3. Przeciw obcokrajowcowi prawo własności będzie obowiązywać na zawsze.

T A B L I C A   I V

1. Dziecko, które urodzi się zniekształcone, ma zostać szybko zabite.

2. Jeśli ojciec sprzeda swego syna trzy razy, syn będzie zwolniony od powinności względem ojca.

3. Jeśli człowiek w swej ostatniej woli powierzył troskę o swe majątności i opiekę nad jego własnością, wola jego jest obowiązująca. Jeśli nie ma spadkobierców i umrze, nie zostawiwszy testamentu, niechaj najbliższy krewny obejmie jego dziedzictwo. Jeśli takowego nie posiada, niechaj członkowie jego rodu obejmą jego dziedzictwo.

4. Jeśli ktoś jest szalony, lecz nie ma opiekuna, władza nad nim, tak do opieki, jak i jego majątności przypada jego krewnym i członkom jego *gens* (rodu).

5. Dziecko urodzone w dziesięć miesięcy po śmierci ojca nie będzie mogło po nim legalnie dziedziczyć.

T A B L I C A   V

1. Kobiety niechaj pozostają pod opieką, nawet wówczas, gdy osiągnęły pełnoletniość.

T A B L I C A   V I

1. Kiedy dokonana jest umowa i przeniesienie aktu własności i została dopełniona formalna deklaracja, ma ona moc wiążącą.

3. Belki, która jest wbudowana w dom, ani nawet kratki z winnicy, nie można mu wówczas stamtąd zabrać.

5. Zajęcie przez zasiedzenie majątku ruchomego wymaga jednego roku dla jego przejęcia, ale zajęcie majątków i domów dwa lata.

6. Każda kobieta, która nie życzy sobie być podporządkowaną w tym zwyczaju swemu mężowi powinna być nieobecna przez trzy noce pod rząd każdego roku i tak przerywa *usucapio* każdego roku.

T A B L I C A   V I I

1. Niechaj utrzymują drogi w należytych porządku. Jeśli jej nie wybrukowali, można, jeśli ktoś zechce, jeździć po nich ich własnymi zaprzęgami.

9. Jeśli drzewo sąsiada w wyniku wiatru zegnie się i spadnie na twoją posesję, możesz zupełnie legalnie podjąć kroki w celu jego usunięcia.

10. Człowiek ma prawo do zbierania owoców, które z jego drzewa spadły na posesję jego sąsiada.

T A B L I C A   V I I I

2. Jeśli ktoś okaleczył kończynę drugiej osobie i nie ułożył się z poszkodowanym, ten ma prawo do zemsty. Jeśli ktoś złamał kość człowiekowi wolnemu swą ręką, albo drewnianą pałką, niechaj zapłaci karę w wysokości trzystu monet, jeśli zaś złamał kość niewolnikowi, zapłaci sto pięćdziesiąt. Jeśli ktoś winny jest zniewagi, zapłaci dwadzieścia pięć monet.

3. Jeśli ktoś został zabity podczas nocnej kradzieży, słusznie został zabity.

4. Jeśli patron wymyśli jakieś kłamstwo przeciw swemu klientowi, niechaj będzie przeklęty.

5. Jeśli ktoś zgłosi się jako świadek w sprawie, albo rozważający [sprawę] i nie da swego świadectwa, niechaj zostanie zapisany jako nieuczciwy i niezdolny do ponownego stawania w charakterze świadka.

10. Jeśli ktokolwiek podpali i zniszczy w ten sposób budynek, albo hałdę zboża trzymaną w pobliżu domu, niechaj będzie związany, wychłostany i zabity przez spalenie na stosie pod warunkiem, że uczynił ów czyn karalny z rozmyślną złośliwością, ale jeśli dowiedzie, że stało się to przypadkiem, lub przez niedbalstwo, zobowiązany jest do naprawienia szkody, zaś, gdyby był na to zbyt biedny, otrzyma stosowną, lżejszą karę.

12. Jeśli kradzież zostanie przeprowadzona nocą, a właściciel zabije włamywacza, będzie uważane, że zrobił to słusznie.

13. Bezprawiem jest zabić złodzieja za dnia [...] chyba, że on broni się bronią. Ale nawet, kiedy on przyszedł z bronią, to dopóki jej nie użyje i nie

zacznie walczyć, nie wolno go zabić. Nawet gdy ów opiera się, najpierw trzeba zawołać kogoś, kto może usłyszeć i przyjść z pomocą.

23. Osoba, której udowodni się winę dania fałszywego świadectwa, zostanie zrzucona ze Skały Tarpejskiej.

26. Nikomu nie wolno urządzać spotkań w mieście podczas nocy.

T A B L I C A   I X

4. Karą będzie ścięcie dla każdego sędziego legalnie wyznaczonego, któremu udowodni się branie łapówek za przychylny werdykt.

5. Zdrada: ten, który kolaborował z publicznymi wrogami, lub wydał obywatela publicznym wrogom będzie musiał ponieść karę ścięcia.

6. Doprowadzenie kogoś do śmierci, kogokolwiek, kto nie byłby skazany, jest zabronione.

T A B L I C A   X

1. Nikomu nie wolno pogrzebać trupa, ani też spalić go w mieście.

3. Kobietom nie wolno rozdrapywać twarzy, ani płakać w zamian za opłatą podczas pogrzebu.

5. Jeśli ktoś sam zostanie uwieńczony koroną, albo uwieńczy się jego dom z powodu czci dla niego i jego męstwa, jeśli ta umieszczona jest u niego na głowie, albo na łowach jego rodziców, nie będzie to żadną zbrodnią.

T A B L I C A   X I

1. Nie wolno zawierać małżeństw między patrycjuszami a plebejuszami.

T A B L I C A   X I I

2. Jeśli niewolnik dokona kradzieży, albo wyrządzi jakąś krzywdę za wiedzą jego pana, powództwo o odszkodowanie będzie w jego imieniu.

5. Cokolwiek lud ostatnio postanowił, powinno mieć moc prawną.